

Slotwoord AV Landelijk Vlaanderen 10/06/2013

Mevrouw de Minister, Dames en Heren

Dit jaar vieren wij 10 jaar Landelijk Vlaanderen. Het is geen uitzonderlijk evenement op zich maar een stapsteen in de geschiedenis van de honderdjarige Bosbouwmaatschappij die samen met de recentere vzw VLE gestructureerd privaat landbeheer is begonnen verdedigen in het open ruimte beleid waar enkel landbouw en natuur van tel waren.

Tien jaar geleden had ook in Gent de beruchte betoging plaats van Platform Buitengebied met massale opkomst. De cluster van particuliere beheerders voelde toen het beleid in het buitengebied aan als een betutteling en geïnspireerd door gebrek aan vertrouwen. De volgende regering werd bewust dat een kentering moest komen en startte met een nieuwe aanpak waarbij schuchter aandacht werd gegeven aan die beheerders. Deze groei geleidelijk zodat privaat beheer nu wel een, weliswaar nog kleine, plaats krijgt maar de traditionele benadering per zuil is meestal gebleven met klassieke concepten zodat er permanent van onze kant uit overal op dezelfde nagels moet geklopt worden.

Ook bij landbeheerders groeit de aandacht voor het overheidsbeleid. Wat soms emotioneel als negatief werd beschouwd wordt nu geobjectiveerd. Het natuurdecreet bv. was slecht aanvoeld maar blijkt nu vol potenties te zijn in de ogen van wie het goed leest. Men ziet in dat de tekortkomingen niet in het decreet zelf liggen maar bestaan uit niet activering van bepalingen door gebrek aan vraag of aandacht vanwege de private beheerders zelf.

Onze vereniging wil meehelpen om het onbegrip en het wantrouwen te overbruggen. Zij stelt dit constant te hebben gedaan sinds tien jaar en deze actie viert zij vandaag met U, Mevrouw de Minister, want uw aanwezigheid is een teken dat u dit ook waardeert. De talkrijke dossiers in behandeling tonen aan dat deze positieve dynamiek broodnodig is nu de overheid beseft dat de private sector onmisbaar is om een deel van de Vlaamse doelstellingen te verwezenlijken. In een krappe budgettaire situatie kan de kosteloze motivatie van de private beheerders best aangesproken worden.

Wij hebben de goede weg gevolgd met overleg met sectorale en regionale instanties. Maar wij stellen al te vaak vast dat een grondslag te veel over het hoofd wordt gezien die aan de basis ligt van onze algemene actie, het eigendomsrecht.

Dit recht is grondwettelijk en internationaal verankerd, is een sleutelbegrip in het burgerlijk recht en is een essentiële hoeksteen in onze westerse samenleving. Het is intiem aanvoeld door iedereen voor zichzelf maar vlug vergeten wat betreft andermans recht. Zo zullen beleidsinitiatiefnemers plichtbewust hun gewestelijke en sectorale benadering toepassen maar al te vaak de horizontale en federale dimensie van het burgerlijk recht vergeten uit gebrek aan aandacht, omdat het de zaken moeilijker maakt of omdat het middeleeuws wordt geacht.

Deze basiswet beschrijft letterlijk eigendom als "het recht om op de meest volstreekte wijze van een zaak het genot te hebben en daarover te beschikken, mits men er geen gebruik van maakt dat strijdig is met de wetten of met de verordeningen".

Iedereen kan van zijn eigendom naar wil genieten en dit principe kan niet zomaar aangetast worden. Dit recht moet wel uitgeoefend worden in het kader van de wet en de wetgever kan een aantal beperkingen opleggen voor algemeen nut zelfs zonder vergoeding al kunnen wel vergoedingen voorzien worden in de desbetreffende wet. De belangen van het individu en van de maatschappij worden afgewogen en de evolutie gaat in de richting van een zekere compensatie om de principes van evenredigheid en van goed bestuur te eerbiedigen.

De discussie over het nieuw jachtopeningsbesluit was typisch. Men probeerde met moeite een doelstelling voor de jacht te bepalen alvorens het besluit op te stellen. Maar jacht heeft geen doel, jacht is een recht dat deel uitmaakt van het eigendomsrecht en kan uitgeoefend worden of niet of verhuurd worden volgens de vrije keuze van de eigenaar. De wet kan de jacht kaderen voor duidelijke maatschappelijke redenen zoals veiligheid, schadebeheersing, beheer van soortenpopulaties, dierenwelzijn. Dergelijke redenen verrechtvaardigen de jachtregelgeving mits goede lectuur van het burgerlijk wetboek. Zou jacht algemeen verboden worden vraagt het evenredigheidsprincipe dat dit verbod gecompenseerd wordt.

Het voorkeurecht wordt nu gretig kosteloos toegewezen waar het al maar kan. Administraties beschouwen dit als een praktisch instrument om op het terrein tussen te komen maar in werkelijkheid op de rug van grondbezit bv. in het voorliggend ontwerp van decreet over het instrumentenkoffer bij inrichting. Gratis voorkeurecht toekennen zonder duidelijk algemeen belang is een aantasting van het eigendomsrecht want dergelijk recht moet aangekocht worden zoals in de private sector bij contractuele voorkeuren.

Beleidsnota's behandelen de zogezegde "privatisering" van de open ruimte als gevolg van de transformaties die er plaatsvinden. Men acht het oneigen dat in agrarische gebieden niet alle landbouwgronden aan de landbouw worden aangewend. Waarom is dit oneigen? Bij het vrij uitoefenen van zijn grondrecht kan de eigenaar zijn grond aanwenden volgens zijn prioriteiten. Als hij geen landbouw wil kan men hem niet verplichten een pachtcontract af te sluiten. Dit is grondwettelijk onmogelijk al proberen sommigen. Onlangs lag er een voorstel van voorschriften op tafel om bewoning en het houden van dieren zoals paarden in agrarische gebieden te verbieden en dit werd onbeschoemd voorgesteld als een technische aanpassing! Als men het landbouwgebruik wil bevorderen moet er gewerkt worden aan de redenen van de transformaties en bv. motiverende contractmodellen invoeren.

Het recent decreet over erfgoed toont dezelfde kenmerken. De overheid kan private goederen beschermen zonder verwittiging, visies over het goed eenzijdig bepalen zonder overleg, voorschriften opleggen, huiszoekingen door ambtenaren laten uitvoeren, cultuurgooden, dus meubilair, mede beschermen en de verplaatsing ervan verbieden, voor alles en nog wat toelatingen opleggen en beschouwt geen antwoord op aanvragen als een weigering. Daartegenover is de overheid niet decretaal gebonden om steun te geven als tegenprestatie, zonder te spreken van gevangenisstraffen voor wie handelt zonder toelating! De erfgoedbeheerder wordt beschouwd als een goedkope bewaker en niet meer als de eigenaar van het goed.

Zo zou men kunnen spreken van eigendomsberoving of quasi onteigening en hanteert men het concept van "gemeen goed", een goed dat naast private of publieke goederen als een soort gemeenschappelijk patrimonium wordt beschouwd dat moet gevrijwaard worden voor de volgende generaties. Dergelijk concept lijkt In Vlaanderen grond te winnen. Tot welke gevolgen dat kan leiden

als er geen omkadering komt met inachtneming van grondrechten en flankerende maatregelen is maar de vraag.

In de landbouwsfeer wordt het huidige pachtstelsel door eigenaars gevoeld als een zachte onteigening zoals wij uitgebreid in onze standpuntennota hebben beschreven. Bij erkenning van reservaten worden externaliteiten opgelegd aan derden. Bij de afbakening in ruimtelijke ordening worden weliswaar nu in sommige gevallen gedeeltelijke compensaties voorzien bij bestemmingswijzigingen.

Eigendom beperken is populair. Eigendom heeft een slechte naam, is gelijkgesteld met rijkdom of macht of middeleeuwse praktijken, iets tegen het gemeenschappelijk belang. Dit is natuurlijk schijn want eigendom is in alle lagen van de maatschappij goed verankerd. Het gekende individualisme van de Vlamingen of Nimby syndromen of de gevoeligheden bij al of niet te belasten spaarrekeningen zijn veroorzaakt door een diepgeworteld eigendomsgevoel, groot of klein.

Maar eigendom is ook een reden voor opname van verantwoordelijkheid, niet alleen een recht maar ook een bron van plichten. Financieel met belastingen, ecologisch met goede beheerspraktijken met aandacht voor medegebruik. Het is de basis voor het leveren van ecosystemendiensten.

Onze belangenvereniging verdedigt de grondrechten maar promoot ook verantwoordelijkheid bij individuele landbeheerders. Daarom haar jarenlang engagement in het overleg IHD, daarom haar talrijke publicaties hieromtrent, daarom haar aanwezigheid bij overheidsinitiatieven niet alleen om de stem van de privé te laten horen maar ook om de particulieren te overtuigen bij goede beleidsinitiatieven. Dit doet zij in samenwerking met de andere organisaties van de private cluster en, op Europees niveau, met haar internationale organisatie.

Landbeheerders moeten hun terreinen duurzaam beheren, daarvoor is het beheerplan te veralgemenen en ze ook kunnen inrichten met nog te implementeren instrumenten. Met proactiviteit zal de nood aan grondbeperkingen zelf verminderen. Deze liefst vrijwillige beperkingen kunnen dan ook vergoed worden met enige subsidies - de prijs van die beperkingen. Wij zien hiervoor drie pijlers:

1. Een sluitende wetgeving en het ter beschikking stellen van een vervolledigd instrumentarium zoals voorgesteld in het unaniem advies van de Minaraad met een volwaardige plaats voor de private cluster naast anderen.
2. Een rechtvaardig budgetverdeling tussen de actoren en, voor private actoren, aangevuld met krachtige fiscale instrumenten vooral voor schenking van eigendom naar de volgende generatie zodat jonge beheerders vlugger ingeschakeld worden om onverwijld lang termijn visies en beheerplannen op te stellen.
3. Een capaciteit om dit beheer gestructureerd te begeleiden en te ondersteunen, niet vanuit de overheid maar vanuit de eigen rangen. De overheid ondersteunt trouwens wel vrijgevig andere clusters van terreinbeheerders. Voor de versnipperde private beheerders is dit essentieel. Samen met de koepel van de bosgroepen heeft onze vereniging een dossier ingediend voor het oprichten van een servicecentrum open tot alle groepen van actieve terreinbeheerders, zij die een spade in de grond moet steken. Dit centrum moet volwaardig en operationeel in het beleid ingeschakeld worden.

Mevrouw de Minister, dergelijk voorstel hebben wij al medegedeeld aan de Minister President tijdens een vorige vergadering en hij heeft ons beloofd het te willen bekijken. Nu hebben wij ons voorstel concreet uitgewerkt en, u weet, meermaals op tafel gelegd met als trigger de IHD. Wij zijn ervan overtuigd dat dit essentieel is in het kader van de VIA acties zodat de 700.000 privaats beheerde ha vlot voor het beleid beschikbaar zouden zijn. Dit is 70 % van de open ruimte, eigendom van de private beheerders die de grondbelasting erop betalen met de hierboven vermelde rechten en plichten. Om die taken te vervullen is het servicecentrum onontbeerlijk want anders is er geen enkele waarborg dat deze massa beheerders zal kunnen ingeschakeld zijn en de overheid zal dan op een steeds duurder aankooppolitiek beroep moeten doen. Met het servicecentrum wordt ook het grondwettelijk evenwicht behouden tussen rechten en plichten.

Als dit evenwicht komt kunnen wij dan de volgende actie starten. De oude generatie blijft te veel haar grondeigendom en het beheer ervan in handen houden. Dit is te begrijpen want eigendom is iets waaraan men zich vastklampt en het afgeven van het beheer is zoals de wapens neerleggen. De oude generatie wil soms tot de dood alleen betrokken blijven maar dit is niet goed voor de kwaliteit en de beheerskeuzes. Daarom ons pleidooi over die schenkingsrechten, daarom ons pleidooi voor de beheerplannen waarbij jongeren vroeger aan bod komen en de kans krijgen om, gemotiveerd, kennis te verwerven en ervaring op te bouwen.

Wij bereiden een actie voor om jongere landgoedbeheerders te begeleiden, in samenwerking met de oudere generatie om en de ene en de andere te overtuigen een stap te doen. Samenwerken tussen generaties met broers en zuster is vaak moeilijk. In Nederland leeft het landgoedconcept, eenheden die bloeiende familiebedrijven worden, die de economische, ecologische en sociale functies merkwaardig vervuilen. Laat ons dit hier proberen, laat de jongeren bij ons volwaardig lid worden, laat ze aan de activiteiten deelnemen, breng ze naar de overlegtafel.

Mevrouw de Minister, ik vermoed dat u als jonge Minister liever aan tafel gaat zitten met jongere beheerspartners rond vernieuwende ideeën dan met de gepensioneerden die u meestal bij ons vindt en die hun pensioentijd in het Ferrarisgebouw spenderen. Met een effectief en efficiënt servicecentrum kan het Vlaams beleid in een publiek-privaat samenwerking op de jonge private beheerders ook in de toekomst rekenen en liefst voor meer dan de volgende tien jaar.